

για ένα
ΔΙΚΤΥΟ
εθελοντών

ΤΕΥΧΟΣ 3, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΔΩΡΕΑΝ

"ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΧΟΡΕΥΟΥΝ ΑΚΟΜΑ;"

"ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ"

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ αναπτύσσει τη φιλία, την κατανόηση και την αποδοχή της διαφορετικότητας των ανθρώπων μας βοηθάει να γνωρίσουμε νέες μορφές επικοινωνίας.

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ που προτείνουμε δεν ωραιοποιεί τις καταστάσεις αλλά αποκαλύπτει τα αίτια της περιθωριοποίησης των αναπήρων και των μειονεκτούντων ομάδων, της καταστροφής τους περιβάλλοντος και της εκμετάλλευσης του Τρίτου Κόσμου.

Η "ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ" είναι αστική μη-κερδοσκοπική εταιρεία, που ιδρύθηκε το Μάιο του 1990 με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση του πολίτη για προσφορά εθελοντικής εργασίας και τη δημιουργία ενός μόνιμου δικτύου εθελοντών.

Οι τομείς που την ενδιαφέρουν είναι:

- 1-Τα άτομα με αναπηρίες (σωματική, νοητική, αισθητηριακή κ.α.).
- 2-Μειονεκτούσες ομάδες πληθυσμού (πρόσφυγες, μειονότητες, αναλφάβητοι, γέροι, φυλακισμένοι κ.α.).
- 3-Η προστασία του περιβάλλοντος (αναδάσωση, προφύλαξη δασών, ανακύκλωση, άγρια ζώα κ.α)
- 4-Προγράμματα βοήθειας προς τον Τρίτο Κόσμο.

Έχει αυτόνομα παραρτήματα σε Αθήνα, Βόλο, Καβάλα, Θεσ/νίκη και Γιάννενα.

Η "ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ" έχει διάφορες θεματικές ομάδες οι οποίες λειτουργούν σχετικά προγράμματα:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ Λειτουργήσαν μέχρι σήμερα 2 προγράμματα για τυφλούς α. εγγραφή βιβλίων σε κασσέτες και δισκέτες για τυφλούς και την προώθηση τους μέσα από βιβλιοπωλεία και Δημοτικές Βιβλιοθήκες σε όλη την Ελλάδα στους άμεσα ενδιαφερόμενους. β. ψυχαγωγίας και απασχόλησης στη Σχολή Τυφλών που περιλαμβάνει: Θεατρικό-Μουσικό παιχνίδι, Θεατρική ομάδα, Παραδοσιακούς Χορούς, Ραδιοφωνία-Δημοσιογραφία, Βραδιές Διαλόγου, Εξόδους, Ζωγραφική-Γλυπτική. Φέτος εντάσει και ένα τρίτο γ. αθλητισμός σε συνεργασία με τον Αθλητικό Σύλλογο Αναπήρων Θεσ. "ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ" θα δημιουργηθούν αρχικά τμήματα κολύμβησης και στίβου για τυφλούς.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Η ανεύρεση εθελοντών και η πληροφόρηση της κοινής γνώμης είναι η δουλειά που κάνει αυτή η ομάδα σε συνεργασία με την "Εταιρεία Μελέτης και

Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας" και το "Κέντρο Περιθάλψης Πουλίων και Αγριων Ζώων".

ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ Στήριξη των δραστηριοτήτων του Αθλητ. Σύλ. Αναπήρων Θεσ. "ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ" με εθελοντές, συνοδούς και προπονητές για τις ανάγκες των προπονήσεων και αγώνων. Όπως επίσημη και η συνδιοργάνωση σχετικών εκδηλώσεων.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ Η ομάδα λειτουργεί κυρίως βοηθητικά προς τα άλλα προγράμματα αλλά έχει και τις δικές της δραστηριότητες. Μέσα από τις εκδηλώσεις προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει το ευρύτερο κοινό για διάφορα θέματα όπως και να προβάλει τα προγράμματα της Ε.Ε.Θ.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΣΤΕΚΙΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ Η Ε.Ε.Θ. μαζί με την "Ομάδα Εθελοντών για την Αναπηρία" και τον "Αθλητ. Σύλ. Αναπήρων Θεσ. <ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ>", έχουν ξεκινήσει μια προσπάθεια για το στήσιμο ενός Στεκίου το οποίο θα στεγάζει τα γραφεία των ομάδων και τις δραστηριότητες τους και ενός Παραγωγικού Εργαστηρίου το οποίο θα απαντάει στο επιτακτικό πρόβλημα των ατόμων με αναπηρία, σε σχέση με την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Ακόμη εκδίδει το ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "για ένα ΔΙΚΤΥΟ εθελοντών" σε μηνιαία βάση και έχει την ομώνυμη ΕΚΠΟΜΠΗ στο ράδιο ΟΥΤΟΠΙΑ στους 107,7 κάθε Τετάρτη 4-5μ.μ.

Φέτος προετοιμάζει τρία ακόμα προγράμματα τα οποία είναι:

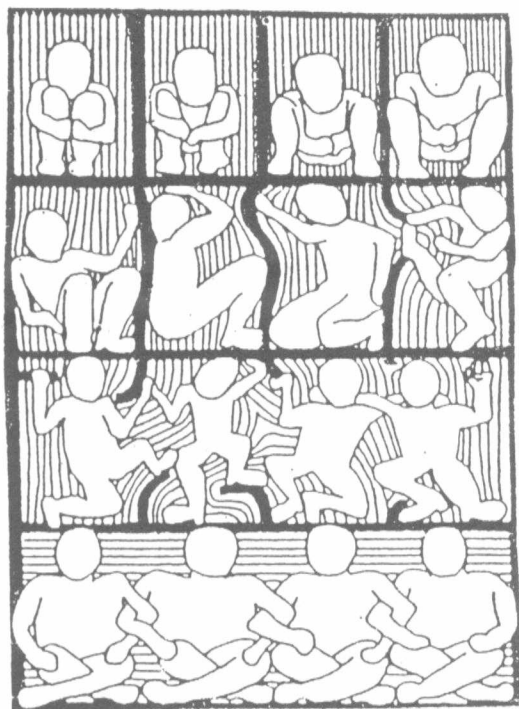
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Το οποίο περιλαμβάνει: Θεατρικό-Μουσικό παιχνίδι, Χορός, Μουσική, Ζωγραφική-Γλυπτική, Φωτογραφία, Διαλέξεις, Αθλητισμός, Ενασχόληση με την φύση, Ανακύκλωση, Μαθήματα αυτοεξυπηρέτησης κ.α.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ AIDS Σε συνεργασία με
γιατρούς και κοινωνικούς λειτουργούς του
ΑΧΕΠΑ, του προγράμματος "Επαγγελματι-
κής Κατάρτισης Αποφυλακισμένων" και φο-
ρέων του AIDS. Μέσα από την καταγραφή
των προβλημάτων θα αναδειχθούν και κά-
ποιες προτάσεις για προγράμματα βοήθειας
και στήριξης.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ - ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ Διε-
ρεύνηση του πως θα μπορούσαν να γίνουν
κάποια προγράμματα στήριξης φορέων που
ασχολούνται με αυτά τα θέματα όπως οι
"Γιατροί Χωρίς Σύνορα", είτε συλλογή ει-
δών πρώτης ανάγκης και αποστολής τους
στους άμεσα ενδιαφερόμενους.

Η Ε.Ε.Θ. ενδιαφέρεται να συνεργαστεί
με φορείς που θέλουν εθελοντές ή μπο-
ρούν να βρουν εθελοντές, με άτομα που
χρειάζονται εθελοντή ή εθελόντρια και
με ευαισθητοποιημένα άτομα που θέλουν
να ενταχθούν εθελοντικά σε κάποιον από
τους αναφερθέντες τομείς. Ζητά επίσης
την συνεργασία με ειδικούς κοινωνικούς
επιστήμονες και καλλιτέχνες που επιθυ-
μούν τον συνδυασμό της επαγγελματικής
εργασίας με την συμπληρωματική προσφορά
έργου.

Η "ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ" πιστεύει ότι η ενεργοποίηση
και η συμμετοχή όλων μας στα κοινωνικά ζητήματα είναι προνόθεση
για μια δίκαιη κοινωνία και πραγματικές ανθρώπινες σχέσεις.

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ είναι ένα μεγάλο βήμα μπροστά για σένα και
την κοινότητα . . . . . μπορείς να το κάνεις

Επικοινωνήσε μαζί μας για να σε ενημερώσουμε για τις δραστηριότητες
της "Εθελοντικής Εργασίας Θεσ/νίκης" και που-πως μπορείς
να συμμετέχεις.

καθημερινά στα τηλ:

361605 Ράνια Μπαζλή 207968 Παναγιώτης Μακρής
209451 Βαγγελίτσα Κοντοδήμα 859668 Πόπη Γιαννά

δύμηνο φυλλάδιο
"για ένα
Δ Ι Κ Τ Υ Ο
εθελοντών"

εκδίδεται από
την αστική μη
κερδοσκοπική
εταιρεία
"ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ"

για συνεργασίες
στο τηλ:
207968 Παναγιώτης

ARK
ΠΟΤΟ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ν. Φωκα 12 Θεσ/νίκη 287577

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

"ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΧΟΡΕΥΟΥΝ ΑΚΟΜΑ;"

Σε μια προσπάθεια προσέγγισης και γνωριμίας με το τσιγγάνικο πληθυσμό ως μια ιδιόμορφη και χρωματιστή κουλτούρα η "Εθελοντική Εργασία Θεσ/νίκης" διοργανώνει σε συνεργασία με τον "Πολιτιστικό Μουσικό Σύλλογο <ΡΟΜ>" κινηματογραφικό αφιέρωμα με θέμα τους τσιγγάνους. Το αφιέρωμα θα πραγματοποιηθεί με την προβολή τριών ταινιών: "Ο Καιρός των τσιγγάνων", "ΡΟΜ" και "Τσιγγάνα Μάγισσα".

η προβολή των ταινιών θα γίνει σε κεντρικό κινηματογράφο της πόλης στο "Μακεδονικόν" και ταυτόχρονα στο κλειστό γυμναστήριο του Δενδροποτάμου. (Δενδροπόταμος: περιοχή που κατοικείται στην πλειοψηφία από τσιγγάνους).

<<Ο ΚΑΙΡΟΣ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ>>

του Εμιν Κουστουρίτσα
με τους Λιουμπίτσα Ατζοβιτς, Ντάβορ Ντουγροβιτς.

...Ο μικρός Περχάν, ξεκινάει από τις φτωχογειτονίες του Σεράγιεβο για το ταξίδι της μύησης και της ενηλικίωσης· ένα ταξίδι όμως χωρίς επιστροφή.

Στο Μιλάνο θα γίνει "άρχοντας" εκμεταλλευόμενος μικρούς τσιγγάνους που έφερε από την πατρίδα του. Ετσι ξεκίνησε κι αυτός. Όμως η ψυχή του όσο κι αν έχει γίνει σκληρή, διατηρεί τη μεγάλη αγάπη για την μικρή του αδελφή. Στο τέλος, έρχεται η κάθαρση με την μορφή του θανάτου. Η ψυχή του Περχάν ταξιδεύει προς τον ουρανό, αφήνοντας το άψυχο κουφάρι του στην καρότσα ενός τρένου.

Ο Κουστουρίτσα κινηματογραφεί με τρόπο μοναδικό. Καταφέρνει να συγκινήσει χωρίς να ξεπέση στο φτηνό μελό και ταυτόχρονα μας βοηθάει ν' απογειωθούμε αναζητώντας το όνειρο. Εκπληκτικό δείγμα λαϊκού κιν/φου από έναν μεγάλο δημιουργό. Οποιοδήποτε παράδειγμα για μίμηση...

Σ. Κερσανίδης (Εξώστης)

<<ΡΟΜ>> (ντοκυμαντέρ)

του Μενέλαου Καραμαγγιώλη
Βραβείο ταινίας ντοκυμαντέρ μεγάλου μήκους και ειδικό βραβείο μοντάζ στο 30ο Φεστιβάλ κιν/φου Θεσ/νίκης

"Η εικόνα της ταινίας καταγράφει με ένα θαυμάσιο τρόπο το μύθο της όπως περνάει μέσα απ' την ιστορία και της α-

ντιφάσεις της τσιγγάνικης ζωής"...

...στο χώρο της καταγραφής και του φολκλόρ υπάρχει η απώθηση της υπερφόρτωσης στο τελικό σύνολο κάτι όμως που δεν μειώνει τη γοητεία και την ελευθερία της έκφρασης που αποπνέει η ταινία...

Ν. Μανωλίτσης (Μεσημβρινή)

...είχε ενδιαφέρουσα μουσική, πολύ καλό μοντάζ, και κείνες τις ιδιαίτερα γοητευτικές ασπρόμαυρες φωτογραφίες των νεκρών παιδιών των "γύφτων" μέσα στα φέρετρα τους.

Χ. Μάρτης (γυρίσματα 10-89)

<<ΤΣΙΓΓΑΝΑ ΜΑΓΙΣΣΑ>>

του Μπομπ Χοσκινς
με τους Μπομπ Χοσκινς, Ντοτερ Φλέτσερ.

...Ενας νεαρός λιποτακτείαπό το στρατό με το φόβο του πολέμου. Μεταμφιέζεται σε τσιγγάνα και με ορισμένες συμπτώσεις περνιέται για μάγισσα από ένα καρβάνι τσιγγάνων όπου του προσφέρεται καταφύγιο...

... Πρόκειται για ένα παραμύθι που έλεγε στο σκηνοθέτη η γιαγιά του. Τρυφερότητα, πόληση, έντονες αντιπολικές υψεις, η επιθυμία της ελευθερίας, αλλά και η δύναμη του έρωτα, προσπαθούν να επιβληθούν η μια εις βάρος της άλλης μέσα στην ταινία...

Δ. Αθανασόπουλος (Εξώστης)

Ευχαριστούμε τη Λέσχη Γραμμάτων και Τεχνών Β. Ελλάδος για την παραχώρηση της μηχανής προβολής, για την προβολή της ταινίας "ΡΟΜ".

ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Οπώς είναι γενικά γνωστό οι ρατσιστικές ιδέες δεν είχαν ποτέ βαθιές ρίζες στην ελληνική κοινωνία είτε σαν λαϊκή ιδεολογία, είτε σαν πολιτική παράταξη, ούτε ακόμα και την εποχή του μεσοπολέμου που είχαν δυναμική παρουσία στην περιοχή της Ευρώπης. Η νεα ελληνική κοινωνία βγαλμένη από τα σπλάχνα μιας πολυεθνικής Βυζαντινής αυτοκρατορίας διατήρησε πάντα ανοχή απέναντι στους άλλους πολιτισμούς κι όταν ακόμα (εθνική ολοκλήρωση) καποιος εθνοκεντρισμός, αντιμετωπιζόταν ευνοϊκά απ' το ελληνικό κράτος. Ειδικότερα η στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στη τσιγγάνικη κοινότητα χαρακτηριζόταν πάντα από μια συγκατάβαση που μπορεί να είχε μεν τα στοιχεία άρνησης και μη αποδοχής των αξιών της (Νομαδισμός, μη ιδιοκτησία κλπ.), αλλά δεν έπαιρνε ποτέ χαρακτηρισμό εχθρότητας. Αλλωστε, είναι φανερό ότι με την πολιτισμική "πρόσμιξη" μεγάλων τσιγγάνικων πληθυσμών κατά την διάρκεια αιώνων, την δημιουργία ελληνο-τσιγγάνικων "ι-δεότυπων" (χαλκιάδες, οργανοπαίχτες, πραματευτές κλπ.) και την προσφορά του τσιγγάνου στο ελληνικό Δημοτικό τραγούδι, αυτός συμμετείχε μ' έναν ιδιόμορφο τρόπο στην συγκρότηση της νέας ελληνικής εθνικής συνείδησης. Απ' την άλλη πλευρά είναι αναμφισβήτητα τα φαινόμενα σύγκρουσης τσιγγάνων νομάδων, ημινομάδων και "ντόπων" πληθυσμών που εμφανίζονται με μεγάλη συχνότητα σ' όλη την Ελλάδα (αστικός - αγροτικός χώρος) την τελευταία 15ετία. Η ερμηνεία κατά συνέπεια, αυτών των καινοφανών συγκρούσεων και "ρατσιστικών" φαινομένων δεν πρέπει να αναζητηθεί στον κλασικό "εθνοκεντρισμό" και "ρατσισμό" του Μεσοπολέμου. Αν σύμφωνα με τον Γ. Κάμπελ "ο ρατσισμός είναι η παράφορη μορφή του εθνοκεντρισμού", την ελληνική περίπτωση των διωγμών των τσιγγάνων σε διάφορες περιοχές πρέπει να τη θεωρήσουμε μάλλον, σαν μια πιο ήπια μορφή "κοινωνιοκεντρισμός". Ο κοινωνιοκεντρισμός που είναι συνηθισμένος σε περιόδους κοινωνικής κρίσης γίνεται κατανοητός περισσότερο με τις θεωρίες του "ξένου" και του "απόβλητου" της ομάδας, παρά τις κλασικές φυλετικές θεωρίες και τον ρατσισμό του κοινωνικού Δαρβινισμού.

Ομως παρ' όλη την σχετική ήπια μορφή του ο "κοινωνιοκεντρισμός" αυτός εκτός απ' τα πρόσθετα προβλήματα που δημιουργεί για την επιβίωση της τσιγγάνικης μικροκοινωνίας, αποδεικνύει και μια γενικότερη κρίση της σημερινής ελληνικής κοινωνίας που ξεπερνά βέβαια το πρόβλημα των τσιγγάνων και προσεγγίζει προβλήματα αναπτυγμένων αστικών βιομηχανικών κοινωνιών.

η τσιγγάνικη Νομαδική μικροκοινωνία -μετά από μεγάλη πορεία αιώνων μέσα στον Βαλκανικό και Ελληνικό χώρο- προσεγγίζει, παρά την απίστευτη πολλές φορές αντοχή της, το οικονομικό πολιτισμικό αδιέξοδο και την διάλυση της.

Τα αναρίθμητα τσιγγάνικα καραβάνια (μπουλούκια), που διέτρεξαν προς κάθε κατεύθυνση την βαλκανική χερσόνησο μετά από μια πρωταφανή ειρηνική εισβολή πριν από επτα περίπου αιώνες, πλούτισαν την νεο-γέννητη Νεο-ελληνική κοινωνία, οικονομικά, πολιτισμικά ακόμα και πληθυσμιακά. η παρουσία των πρωτευόντων (Σιδηρουργού-Μουσικού) όπως και των πολλών δευτερευόντων υπήρξε πολύ σημαντική για την αγροτική οικονομία και τον προβιομηχανικό πολιτισμό της Νεο-ελληνικής κοινωνίας. Ειδικότερα, πέρα από κάθε αμβολία, υπήρξε καθοριστικός ο ρόλος του τσιγγάνου στην παραγωγή και την αναπαραγωγή του Δημοτικού τραγουδιού, το οποίο αποτέλεσε και την θριαμβευτική έκφραση της κυρίαρχης ιδεολογίας της προεπαναστατικής ελληνικής κοινωνίας που αναζητούσε όχι μόνο την πολιτική εθνική ανεξαρτησία της από την Οθωμανική αυτοκρατορία αλλά και την πολιτισμική - ιδεολογική ανεξαρτησία από την βυζαντινή εκκλησιαστική παράδοση.

Επί πλέον υπάρχει σήμερα πλήθος σοβαρών ενδείξεων ότι ο τσιγγάνικος Νομαδισμός δια μέσου των κύριων τσιγγάνικων ιδεότυπων (Μουσικός-Σιδηρουργός) και των εξελικτικών μορφών του (οργανοπαίχτης - χαλκιάς) έχει συνεισφέρει με σημαντικούς αριθμητικά πληθυσμούς στη συγκρότηση των ελληνικών χωριών και των πρώιμων ελληνικών αστικών κέντρων.

η αναμφισβήτη και αστείρευτη πηγή των τσιγγάνικών αυτών νεο-ελληνικών τύπων (χαλικάδες - οργανοπαίχτες - ξυλουργοί - πραγματευτές κλπ) που συμμετείχαν ενεργά στη συγκρότηση του ελληνικού αγροτικού χώρου, υπήρξε πάντα ο τσιγγάνικος καταυλισμός ο οποίος συνέχιζε την αέναη μετακίνηση του μέσα στον βαλκανικό χώρο αναπαράγοντας τον εαυτό του και εμφανίζοντας με σαφήνεια ολοκληρωμένες τις λειτουργίες μιας μικρο-κοινωνίας, μέχρι και την συγκρότηση των εθνικών κρατών. Η δεύτερη πολιτισμική, βαλκανική ταυτότητα (Ρουμ) που απέκτησαν έτσι οι τσιγγάνοι (κυρίως η γλώσσα) τους συνοδεύει ακόμη και σήμερα έξω από την Ελλάδα αλλά και μέσα σ' αυτή σε μεγάλο ποσοστό. Ο τσιγγάνικος ελεύθερος Νομαδισμός παρά την ενίσχυση του από νέους πληθυσμούς -Ρουμανόφωνους μετά την κατάργηση του νομικού καθεστώτος της δουλείας στη Ρουμανία 1870- και Τουρκόφωνους -μετά τις πολεμικές περιπέτειες του 1929- προσπαθεί χωρίς επιτυχία να επιβιώσει μέσα σε διαδικασίες εκσυγχρονισμού της αγροτικής οικονομίας, αλλαγής των καταναλωτικών συνηθειών και πολιτισμικής ολοκλήρωσης της νέας ελληνικής κοινωνίας (ολική κοινωνία) μέχρι και τον πόλεμο.

Όσο οι δύο κύριες ασχολίες του Σιδηρουργού και του Μουσικού περνούν σε κρίση και σταδιακά εξαφανίζονται τόσο ο τσιγγάνικος Νομαδισμός απομονώνεται απ' την Νέα Ελληνική κοινωνία, ενώ κλείνουν οι δύο κύριες πύλες "φυσιολογικής ενσωμάτωσης" των τσιγγάνων σ' αυτήν. Τα δευτερεύοντα επαγγέλματα (ξυλουργοί, καλαθοπλέχτες, συνοδοί ζώων, γανωτζήδες, μικροκατασκευαστές μεταλλικών εργαλείων) που αποτελούν μια ύστατη προσπάθεια οικονομικής επιβίωσης της τσιγγάνικης Νομαδικής κοινότητας, εξαφανίζονται μεταπολεμικά με ταχύτητα για να αφήσουν μόνο δυο επαγγέλματα, νησίδες επιβίωσης του Νομαδισμού -ιημνομαδισμού: τον εργάτη γης και τον τσιγγάνο μικροέμπορο. Ο δεύτερος επιτυγχάνει την επιβίωση του ασκώντας ένα περιμερόμενο μικροεμπόριο το οποίο καλύπτει ένα φάσμα προϊόντων από παραδοσιακά (καλάδια, φρούτα) μέχρι τα πιο καινοφανή και απίθανα (μικροηλεκτρονικά, βδέλες κλπ.). Ο εποχιακός εργάτης όμως όπως συμφωνούν όλοι οι ερευνητές συμπιέζεται τόσο εξουθενωτικά από την αναπτυσσόμενη εκμηχάνιση της Γεωργίας ώστε να επίκειται κι αυτού η εξαφάνιση.

η εξέλιξις αυτές έχουν σαν αποτέλεσμα συντριπτικά κτυπήματα στον τσιγγάνικο Νομαδισμό και τις ημνομαδικές κοινότητες του που δεν μπορούν τώρα πια να ολοκληρώσουν τις βασικές λειτουργίες τους σαν μικροκοινωνίες. Η αδυναμία αυτή δημιουργεί ένα σωρό φαινόμενα "απορύθμισης" που οριοθετούνται απ' την ανατροπή του τσιγγάνικου αξιολογικού συστήματος, την αδυναμία κοινωνικοποίησης των νέων γενεών τσιγγάνων, την εκτροπή, την εγκληματικότητα και την "αστικοποίηση" - περιωρισμοποίηση μεγάλων πληθυσμών του τσιγγάνικου Νομαδισμού, οι οποίοι συσσωρεύονται στους ήδη υπάρχοντες πυρήνες της πιο παλιάς "βίαιας" αστικοποίησης.

Η γενικότερη εικόνα που αναδύεται τελικά προσδιορίζει και τα ειδικότερα θέματα - πλαίσια που μια συστηματικότερη έρευνα καλείται στο μέλλον να προσεγγίσει. Τέτοια θέματα - πλαίσια θα μπορούσαν να καταγραφούν συνοπτικά ως εξής:

- α) οι μορφές στήριξης της οικονομικής επιβίωσης του τσιγγάνικου Νομαδισμού και η βοήθεια των επιζώντων "νόμιμων" τσιγγάνικων επαγγελματιών.
- β) οι δυνατότητες επιβίωσης της τσιγγάνικης κοινότητας και των λειτουργιών της με υλική βοήθεια και χωρίς βίαια παρέμβαση.
- γ) οι δυνατότητες συγκράτησης του αξιολογικού τσιγγάνικου συστήματος στα πλαίσια μιας "ήπιας πολιτισμικής προσμειξής" με την ευρύτερη κοινωνία.
- δ) η αντιμετώπιση των εξωτερικών πιέσεων προς τους τσιγγάνους που προέρχονται από συγκρουσιακές ιδεολογίες, κοινωνιοκεντρισμού και ρατσισμού, μέρους της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και
- ε) τέλος αυτό που αποτελεί σύγκλιση και υλοποίηση των προηγούμενων δηλαδή, η συγκρότηση από μέρους της πολιτείας μιας κοινωνικής πολιτικής που θα βοηθήσει υλικά και θα προστατέψει ηθικά και "συνταγματικά" τα μέλη της τσιγγάνικης μικροκοινωνίας, ενώ παράλληλα θα σεβασθεί την δομή και την κουλτούρα αυτής, μιας κοινότητας που συνυπήρξε αδελφικά με την ελληνική κοινωνία για αιώνες. Όπως προφανώς έχει λεχθεί "οι τσιγγάνοι δεν μπορούν πια να προβλέψουν τον μελλον τους". Κι αν βέβαια, ευρύτεροι προβληματισμοί κοινωνικής πολιτικής δεν ανήκουν στις προθέσεις αυτής της εργασίας. Είναι σίγουρο ότι οποιαδήποτε σοβαρή κοινωνική πολιτική για τους τσιγγάνους δεν μπορεί παρά να συναντήσει ένα γενικότερο ερευνητικό έργο που λείπει σήμερα, και θα βοηθούσε την προσεγγίση του τσιγγάνικου προβλήματος πέρα απ' τις απεχθείς πρακτικές του φιλανθρωπισμού και των αστυνομικών παρεμβάσεων που δυστυχώς κυριαρχούν σήμερα.

Οι Γύφτοι στην ελληνική βιβλιογραφία

Η ΖΩΗ, Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ των Τσιγγάνων που κατοικούν στην Ελλάδα, είναι θέματα τα οποία η ελληνική βιβλιογραφία μόνον ακροθιγώς έχει αντιμετωπίσει. Στην πραγματικότητα λείπουν οι γλωσσολογικές-κοινωνιολογικές, λαογραφικές και ιστορικές επιστημονικές εργασίες για τους «Γύφτους» —τους «Κατσίβελους», όπως ονομάζονται οι Τσιγγάνοι στην ελληνική γλώσσα. Κάποια μικρά άρθρα και λίγα, ευάλωτα σε αυστηρή κριτική, βιβλία αποτελούν τη συνολική παραγωγή 130 ετών.

Η πρώτη μελέτη για τους Τσιγγάνους στην ελληνική γλώσσα, δημοσιεύεται στην Αθήνα το 1857 στο περιοδικό *Πανδώρα*. Συγγραφέας του είναι ο γιατρός-επόπτης υγιεινής στην Κωνσταντινούπολη Α. Πασπάτης. Εκτός από τις γενικές πληροφορίες που παρέχει, διασώζει ένα γλωσσάριο των γύφτικων της Αν. Θράκης και κυρίως των οικισμών Σουλού Κουλέ-Εϊβάν Σεράι της Οθωμανικής πρωτεύουσας¹.

Οι επόμενες συλλογές γλωσσικού υλικού ακολουθούν

μετά έξι δεκαετίες. Το 1923 ο Μανώλης Τριανταφυλλίδης εξετάζει στο περιοδικό *Λαογραφία* την τσιγγάνικη συνθηματική μαστόρικη της Ευρυτανίας, τα «Ντόρτικα»² δυστυχώς όμως το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας μένει αδημοσίευτο. Μια άλλη μελέτη του Χρ. Σούλη για τη γλώσσα των «Τουρκόγυφτων» η «Ροματσέλι» της Ηπείρου, τη λεγόμενη «Ρόμικα», τυπώνεται το 1929. Η συγκομιδή δεν ξεπερνά τις 170 λέξεις και ελάχιστες φράσεις.

Με την καταγωγή των Γύφτων ασχολήθηκε αρκετά αλλά με ασυγχώρητη επιπολαιότητα ο Κ. Φαλτάιτς^{3,4,5,6,7} διέσωσε πάντως στοιχεία για τη γεωγραφική κατανομή τους στην Ελλάδα την περίοδο του μεσοπολέμου και τα ονόματα διαφόρων φυλών. Με περισσότερη σοβαρότητα ακολούθησε ο Κ. Μπίρης^{8,9} πάνω όμως σε λάθος δρόμο· η θεωρία του για τη φυλετική διαφορά μεταξύ των Ινδών «Ρομ» και των Αιγυπτίων «Γύφτων» τον εμπόδισε να προσεγγίσει με επιστημονικούς όρους το θέμα του. Πρόσθεσε απλώς λίγες ιστορικές ειδήσεις για τους Τσιγγάνους της Ελλάδας.

Οι Κατσίβελοι της Θράκης ήταν το θέμα του Β. Δελγιάννη στο *Αρχαίον του Θρακικού Λαογραφικού και γλωσσικού Θησαυρού* το 1945¹⁰, ενώ εκείνοι της πόλης του Διδυμοτείχου ειδικά, απασχόλησαν μεταγενέστερα στην ίδια επιθεώρηση τον Β. Σιναπίδη δύο φορές^{11,12}.

Σε ένα βιβλιογραφικό σχεδιάσμα του για τις ανθρωπωματικές σπουδές στην Ελλάδα μεταξύ των ετών 1832-1962, ο Δ. Βαγιακάκος δημοσίευσε το 1964 στο περιοδικό *Αθηνά* ένα κεφάλαιο για τους Τσιγγάνους. Οι τίτλοι που φτάνουν τους τριάντα, συμπεριλαμβάνουν όμως έργα όπου απλώς γίνεται μνεία του ονόματος ή υπάρχουν ορισμένες σημειώσεις άνευ αξίας¹³.

Οι «Ατσίγγανοι» ή «Κιλίντζιροι» της Κύπρου, σιδηρουργοί και χαλκιάδες στο επάγγελμα με παρουσία στο νησί από το Μεσαίωνα και Μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα, εξετάζονται από τον Κ. Κύρρη σε μικρό δημοσίευμα του 1969¹⁴.

Ο Τ. Γιαννακόπουλος με βάση δύο διαλέξεις που έδωσε το 1965, τύπωσε το 1979 ένα βιβλίο για τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο ελληνικό δημοτικό τραγούδι και τους Γύφτους οργανοπαίκτες¹⁵. Ένα άλλο βιβλίο εκδόθηκε πρόσφατα¹⁶ είναι μια δημοσιογραφική έρευνα στις γειτονιές των Γύφτων της Αθήνας που έκανε η Ν. Λουλέ-Θεοδωράκη και τιτλοφορείται «Εμείς οι Τσιγγάνοι»¹⁷.

Μια έρευνα σε 211 νοικοκυριά στις περιοχές Ζοφριά, Μενίδι και Άνω Λιόσια, ανιχνεύει κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των Τσιγγάνων της Αττικής¹⁸ υπογράφεται από τη Σταματίνα Κοκκινάκη και δημοσιεύτηκε το 1983 στην *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*¹⁹.

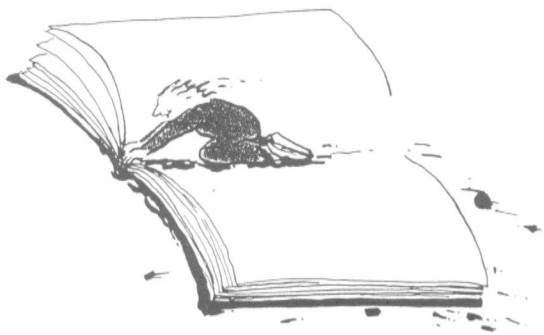
Τον Βαγγέλη Μαρσέλο απασχολεί το ζήτημα του αναλφαβητισμού των Τσιγγάνων. Εκθέτει προσωπικές του εμπειρίες και τις προτάσεις του για την εξάλειψη του αναλφαβητισμού σε ένα άρθρο του το 1985²⁰. Το ίδιο πρόβλημα από διαφορετική οπτική σκοπιά εξετάζει ο Θανάσης Δρατζίδης. Οι κοινωνικές αξίες των Γύφτων και η «αντίστασή τους στην αστική ενσωμάτωση» είναι ο άξονας που κινείται²¹.

Το βιβλίο της Ε. Γεριτσίδου για τους Τσιγγάνους του Δενδροποτάμου της Θεσσαλονίκης παρουσιάζει ενδιαφέρον μόνο για τους διαλόγους και τα λίγα στοιχεία γραμματικής που υπάρχουν στο κείμενο²².

Οι σύντομες ιστορικές σημειώσεις για τους Ρομ, του Δ. Λιθοξόου στο περιοδικό *Τετράδια* αποτελεί μάλλον μια γενική εισαγωγή στο θέμα²³, ενώ η μετάφραση του αφιερώματος «Τσιγγάνοι» του Cougier²⁴ που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα το 1985 —και εξαντλήθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα— λειτούργησε ιδιαίτερα θετικά κεντρίζοντας το ενδιαφέρον ορισμένων και για την «ελλαδική διάσταση» του θέματος.

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί κεφάλαιο του βιβλίου:

Λιθοξόου Δημητρης, *Μειονοτικά Ζητήματα Και Εθνική Συνείδηση Στην Ελλάδα: Ατασθαλίες της ελληνικής ιστοριογραφίας*, Εκδ. ΛΕΒΙΑΘΑΝ, Αθήνα 1991.

“ΓΚΙΟΥΛΙΒΕΡ..”

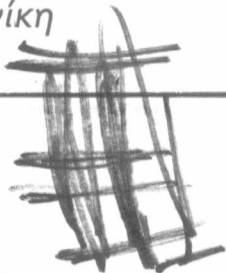
Το μοναδικό ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

για παιδιά και νέους

όλων των εποχών...

Φιλίππου 77 και Ιασονίδου γωνία

στη Θεσσαλονίκη

ΟΤΑΝ

Ο ΚΑΦΕΣ

ΔΕΝ ΕΧΕΙ

ΚΟΚΚΑΛΑ...

Café

VIVA
VERDI

since 1992

ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ • ΑΓΓΕΛΑΚΗ 25 / 23 68 03 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΙΑΝΟΣ

Το μεγάλο Βιβλιοπωλείο της Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλους 7, Θεσσαλονίκη 546 24, τηλ. 277.004

ΙΑΝΟΣ

Το μεγάλο Βιβλιοπωλείο της Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλους 7, Θεσσαλονίκη 546 24, τηλ. 277.004

ΙΑΝΟΣ

Το μεγάλο Βιβλιοπωλείο της Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλους 7, Θεσσαλονίκη 546 24, τηλ. 277.004

ΙΑΝΟΣ

Το μεγάλο Βιβλιοπωλείο της Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλους 7, Θεσσαλονίκη 546 24, τηλ. 277.004

ΙΑΝΟΣ

Το μεγάλο Βιβλιοπωλείο της Θεσσαλονίκης
Αριστοτέλους 7, Θεσσαλονίκη 546 24, τηλ. 277.004

Ράδιο.
Ουτοπία

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ
ΓΙΝΕΙ ΝΟΜΟΣ
Η ΣΙΩΠΗ
...

107,7 FM

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 1 54634 ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ ...

ΘΣΣΣ ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. (031) 214.272 FAX 207.093